

פרשת בשלח, המדור - הגיגים, ד"ר חזות גבריאל

הנושא: הגאולה - זה לא מה שחשבתם

בראייה היסטריוסופית גרידא, מטרת גאולת מצרים, 'אם הגאולות', הייתה להגשים את הבטחת ד' לאבות, מה שקרוי בפנינו, 'הבטחת הזרע והארץ' - "כִּי אֶת-קַל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-אַתָּה רֹאֶה לְךָ אֶתְנַנֶּה וְלִזְרַעְךָ עַד-עוֹלָם", (בראשית י"ג, ט"ו). הקשר בין זרע וארץ הוא הכרחי ואין זה ללא זה.

אין בהבטחה זו ובמקבילותיה; **תורה**. עצמאות מדינית הינה מהותה של הגאולה. זו תיתכן כאשר זרע ישראל יושב בארצו ובארצו בלבד ולא באוגנדה.

על פי התוכנית 'המקורית' לא היינו אמורים כלל לשוב על עקבינו כדי לקבל תורה בהר סיני. התורה עצמה מעידה על כך בשמות פרק יג:

(יז) וַיְהִי בְשַׁלַּח פְּרֻעָה אֶת-הָעָם וְלֹא-נָתַם אֲלֵהֶם דֶּרֶךְ אֲרֶץ פְּלִשְׁתִּים כִּי קָרוֹב הוּא כִּי אָמַר אֱלֹהִים פֶּן-יִנָּתֶם הָעָם בְּרֵאתֶם מִלַּחְמָה וְשָׁבוּ מִצְרָיִם:

(יח) וַיֹּסֵב אֱלֹהִים אֶת-הָעָם דֶּרֶךְ הַמִּדְבָּר יַם-סוּף וְחַמְשִׁים עָלוּ בְנֵי-יִשְׂרָאֵל מִצְרָיִם:

מסע של ארבעה עשר יום דרך אל עריש היה מובילנו לארץ המובטחת. החשש האלוקי ל'אובדן' ההיסטוריה מבריאת העולם ועד לרגע נכסף זה, בשל האפשרות שבני ישראל לא ירצו 'לשחק את התפקיד שנכתב עבורם', גורם 'לשינוי' בתוכנית המקורית. מעתה יקבלו בני ישראל את התורה בעל כורחם על אף שהם אינם מוכנים לכך מנטאלית, ואף לא משום בחינה אחרת.

מה היה קורה לולא השינוי בתוכנית? האם לא היינו מקבלים תורה? האם תיתכן גאולה ללא תורה? במדרשים ובתלמוד מובע הרעיון שלפיו הקב"ה התכוון לתת את התורה רק לאחר אלף דור, ("דבר צוה לאלף דור"). הקב"ה הקדים ונתנה לאחר עשרים ושש דורות בלבד מבריאת העולם. רב סעדיה גאון ('אמונות ודעות'), מעלה את האפשרות ההיפותטית שלפיה היינו מגיעים באופן טבעי והתפתחותי לתרי"ג המצוות לאחר כעשרים אלף שנה. חס הקב"ה על עולם שיחיה באלילות תקופה ארוכה כל כך וישינה את תוכניותיו המקוריות'.

קשיי ההבנה הטבעיים למקרא רעיונות אלו אינם יכולים לעמעם את האמירה המקראית בדבר היחס בין **עם וארץ לתורה**. הגאולה אף אינה כוללת את המשיח, את בית המקדש, ואף לא את הגואל האולטימטיבי משה רבנו ששמו נעדר מן ההגדה של פסח; ולא בכדי. הגאולה המקראית אינה יוצרת תנאים כלשהם למימושה אלא תולה זאת בקיום ההבטחה לאבות בלבד.

יצירת התניה של גאולה כפונקציה של קדושת עם ישראל או של מצבו הרוחני יש בה בכדי לתמוך באמונה הנוצרית המתבססת על קשר זה באופן מפורש. לדבריהם אנו נותרנו רק **'עם ישראל שבבשר'** אך הם הפכו להיות **'עם ישראל שברוח'**. מה שמציק לנצרות הקתולית אינו מספר הישיבות בארץ הקודש, כן ירבו. אדרבה, לימוד תורה וקיום מצוות מגמד אותנו בעיניהם ומצדיק את היותם בכלל, שהרי כבר 'קבעו' שאול התרסי היהודי (הלא הוא פאולוס), מייסדה האמיתי של הנצרות, כי העיקר הוא האמונה והמחשבה ולא המעשה החיצוני (=ההלכה). כל ביטוי **להצלחה לאומית לא 'דתית'**, כמו ניצחון במלחמה, 'כיפת ברזל' או פרס נובל ליהודי ישראלי הוא ליצינים בעיניהם'.

הזהות שהומשגה על ידי הרב קוק זצ"ל בין הלאום ל'דת' היא התשובה הניצחת לטענתם התיאולוגית של הקתולים. זהו ההסבר להגדרה המטאפיסית הפוזיטיבית אותה מציע הרב ל'ארץ ישראל' בתחילת ספרו החשוב ביותר 'אורות': "אֲרֶץ יִשְׂרָאֵל הִיא חֲסִיבָה עֲצֻמוֹתִית קְשׁוּרָה בְּקֶשֶׁר חַיִּים עִם הָאֲמָה, חֲבוּקָה בְּסִגְלוֹת פְּנִימִיּוֹת עִם מְצִיאוֹתָהּ". הגדרת הארץ באופן מטאפיסי מצרפת אותה ל'לאום' ול'תורה' שהם מטבעם כאלה.

אלו הם דברי המהר"ל מפראג באופן מפורש ('ניצח ישראל', פרק א):

לדבריו הגאולה היא מעין תמונת ראי לגלות. " עוד שיש לבאר ענין הגלות תחילה, כי הגלות בעצמו הוא ראייה והוכחה ברורה על הגאולה."

הגלות הינה: יציאה מן הארץ, פיזור בין הגויים ושיעבוד מלכויות.

הגאולה היא היפוכם של דברים: שיבת ציון, קיבוץ גלויות, ועצמאות מדינית.